

Big to Basics: Edo de Waart

WOENSDAG 11 JANUARI 2017, 20:15 UUR

Arnhem, Eusebiuskerk

Voorprogramma door Collegium Musicum Salland, 19:45

DONDERDAG 12 JANUARI 2017, 20:00 UUR

Utrecht, TivoliVredenburg, Herz

VRIJDAG 13 JANUARI 2017, 20:15 UUR

Alkmaar, Grote Sint Laurenskerk

ZATERDAG 14 JANUARI 2017, 20:15 UUR

Den Haag, Nieuwe Kerk

Voorprogramma door Collegium Musicum Leiden, 19:45

ZONDAG 15 JANUARI 2017, 15:00 UUR

Amsterdam, Muziekgebouw aan 't IJ

Voorprogramma door Lelystad Kamerkoor, 14:30

Uitvoerenden

Nederlands Kamerkoor

Sopranen

Lauren Armishaw

Saejeong Kim

Heleen Koele

Annet Lans

Mónica Monteiro

Ingrid Nugteren

Alten

Elsbeth Gerritsen

Marleene Goldstein

Dorien Liefers

Chantal Nysingh

Sophia Patsi

Karin van der Poel

Tenoren

Emilio Aguilar

Stefan Berghammer

Alberto ter Doest

William Knight

João Moreira

Endrik Üksvärav

Bassen

Matthew Baker

Donald Bentvelsen

Florian Just

Kees Jan de Koning

Gilad Nezer

Jasper Schweppe

Edo de Waart *dirigent*

Klaas Stok *repetitor*

Daria van den Bercken *pianist*

Programma

Carlo Gesualdo ca. 1560 - 1615 /

Igor Stravinsky 1882 - 1971

Tres sacrae cantiones

Anton Bruckner 1824-1896

Uit: *Geistliche Chöre*

Locus iste

Os justi

Vexilla regis

Virga Jesse

Ave Maria à 7

• pauze •

Johannes Brahms 1833 - 1897

Uit: *Zigeunerlieder* op. 103

I. *He, Zigeuner, greife in die Saiten ein!*

III. *Wißt ihr, wann mein Kindchen am allerschönsten ist?*

VI. *Röslein dreie in der Reihe blühen so rot*

VII. *Kommt dir manchmal in den Sinn*

IX. *Weit und breit schaut niemand mich an*

XI. *Rote Abendwolken ziehn am Firmament*

Robert Schumann 1810 - 1856

Vier doppelchörige Gesänge:

1. *An die Sterne*

2. *Ungewisses Licht*

3. *Zuversicht*

4. *Talismane*

Arnold Schönberg 1874 - 1951

Friede auf Erden

Carlo Gesualdo (ca. 1560 - 1615) / Igor Stravinsky (1882 - 1971)

Tres sacrae cantiones

Da pacem Domine in diebus nostris
quia non est alius, qui pugnet pro nobis
nisi tu Deus noster.

Assumpta est Maria in caelum:
gaudent Angeli laudantes
benedicunt Dominum.

Illumina nos, misericordiarum Deus,
septiformi Paracliti gratia,
ut per eam a delictorum
tenebris liberati, vitae gloria perfruamur.

Anton Bruckner (1824-1896)

Uit: *Geistliche Chöre*

Locus iste

Locus iste a Deo factus inaeestimabile
sacramentum, irreprehensibilis est

Os justi

Os justi meditabitur sapientiam,
et lingua ejus loquetur iudicium.
Lex Dei ejus in corde ipsius
et non supplantabuntur gressus ejus.

Vexilla regis

Vexilla regis prodeunt
fulget crucis mysterium
quo carne carnis conditor
suspensus est patibulo.

O crux ave, spes unica
hoc passionis tempore
auge piis justitiam
reisque dona veniam.

Te summa Deus Trinitas
collaudet omnis spiritus
quos per crucis mysterium
salvas rege per saecula.
Amen.

Virga Jesse

Virga Jesse floruit:
Virgo Deum et hominem genuit: pacem Deus reddidit, in
se reconcilians ima summis.

Ave Maria à 7

Ave Maria gratia plena
Dominus tecum.
Benedicta tu in mulieribus
et benedictus fructus ventris tui, Jesus.
Sancta Maria, mater Dei,
ora pro nobis peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae.
Amen.

*Geefvrede, Heer, in onze dagen:
want er is geen ander die voor ons strijdt
dan Gij, Onze God.*

*Maria is in de hemel opgenomen:
de engelen zijn verheugd;
met lofprijzingen zegenen zij de Heer.*

*Verlicht ons, God van medelijden,
met de genade van de zevenvoudige Helper,
opdat wij, daardoor van het duister van onze zonden
verlost, de glorie van het leven mogen genieten.*

Deze plaats

*Deze plaats is door God gemaakt tot een onschatbaar
heiligdom, hij is onberispelijk.*

De mond van de rechtvaardige

*De mond van de rechtvaardige gewaagt van
wijsheid, zijn tong spreekt van recht;
de wet van zijn God zetelt in zijn hart,
zijn schreden wankelen niet.*

Het koningsvaandel

*Het koningsvaandel wappert naar voren,
hel schijnend straalt het kruis naar boven,
aan deze paal waar is gehangen
de Schepper van de mens.*

*O Kruis, enige hoop,
wees gegroet in deze lijdenstijd,
de heiligen vergroten hun gerechtigheid
de schuldigen ontvangen genade.*

*Gij, hoogste God, drieëinheid,
geprezen door iedere geest,
die Gij aan het kruis van schuld verlost,
regeer in eeuwigheid.
Amen.*

De stam van Jesse

*De stam van Jesse heeft gebloeid: een maagd heeft God en de
mens voortgebracht: God heeft de vrede hersteld, waarbij hij
in zichzelf het laagste met het hoogste heeft verzoend.*

Ave Maria (zevenstemmig)

*Wees gegroet, Maria, vol van genade,
de Heer zij met U,
Gezegend zijt gij onder de vrouwen
en gezegend is Jezus, de vrucht van uw schoot.
Heilige Maria, moeder van God,
bid voor ons, zondaars,
nu en in het uur van onze dood.
Amen.*

Johannes Brahms (1833 - 1897)

Uit: *Zigeunerlieder* op. 103

I

He, Zigeuner, greife in die Saiten ein!
Spiel das Lied vom ungetreuen Mägdelein!
Laß die Saiten weinen, klagen, traurig bange,
Bis die heiße Träne netzet diese Wange!

III

Wißt ihr, wann mein Kindchen am allerschönsten ist?
Wenn ihr süßes Mündchen scherzt und lacht und küßt.
Mägdelein, du bist mein, inniglich küß ich dich,
Dich erschuf der liebe Himmel einzig nur für mich!

Wißt ihr, wann mein Liebster am besten mir gefällt?
Wenn in seinen Armen er mich umschlungen hält.
Schätzelein, du bist mein, inniglich küß ich dich,
Dich erschuf der liebe Himmel einzig nur für mich!

VI

Röslein dreie in der Reihe blühn so rot,
Daß der Bursch zum Mäd'el gehe, ist kein Verbot!
Lieber Gott, wenn das verboten wär,
Ständ die schöne weite Welt schon längst nicht mehr;
Ledig bleiben Sünde wär!

Schönstes Städtchen in Alföld ist Ketschkemet,
Dort gibt es gar viele Mädchen schmuck und nett!
Freunde, sucht euch dort ein Bräutchen aus,
Freit um ihre Hand und gründet euer Haus,
Freudenbecher leeret aus.

VII

Kommt dir manchmal in den Sinn, mein süßes Lieb,
Was du einst mit heil'gem Eide mir gelobt?
Täusch mich nicht, verlaß mich nicht,
Du weißt nicht, wie lieb ich dich hab;
Lieb du mich, wie ich dich,
Dann strömt Gottes Huld auf dich herab!

IX

Weit und breit schaut niemand mich an,
und wenn sie mich hassen, was liegt mir dran?
Nur mein Schatz der soll mich lieben allezeit,
soll mich küssen, umarmen und herzen in Ewigkeit.

Kein Stern blickt in finsterner Nacht;
keine Blum mir strahlt in duftiger Pracht.
Deine Augen sind mir Blumen Sternenschein,
die mir leuchten so freundlich, die blühen nur mir allein.

XI

Rote Abendwolken ziehn am Firmament,
Sehnsuchtsvoll nach dir, Mein Lieb, das Herze brennt,
Himmel strahlt in glühnder Pracht,
Und ich träum bei Tag und Nacht
Nur allein von dem süßen Liebchen mein.

I

*Hé, zigeuner, bespeel de snaren!
Speel het lied van het ontrouwe meisje!
Laat de snaren huilen, klagen, treurig en bang
tot deze wangen nat zijn van hete tranen!*

III

*Weten jullie wanneer mijn lief het allermooist is?
Als haar zoete mondje grapt en lacht en kust.
Meisje, je bent van mij, ik kus je innig,
De hemel heeft jou alleen voor mij geschapen!*

*Weten jullie wanneer mijn lief mij het liefst is?
Als hij mij in zijn armen houdt.
Schatje, je bent van mij, ik kus je innig,
De hemel heeft jou alleen voor mij geschapen!*

VI

*Drie roosjes op een rij bloeien zo rood,
Het is de jongens niet verboden naar de meisjes te gaan!
Lieve God, als dat verboden was,
bestond de mooie, wijde wereld allang niet meer;
als ongehuwd blijven zondig was!*

*Het mooiste stadje in Alföld is Ketschkemet,
daar vindt je veel knappe, leuke meisjes!
Vrienden, zoek daar naar een bruidje,
Ding naar haar hand en sticht een huishouden,
Drink de vreugdesbeker leeg.*

VII

*Denk je soms, mijn lieve schat,
aan wat je me ooit met een heilige eed hebt beloofd?
Bedrieg me niet, verlaat me niet,
je weet niet hoeveel ik van je houd;
houd jij van mij zoals ik van jou,
dan word je overspoeld door Gods heerlijkheid!*

IX

*In de verste verte is er niemand die naar mij kijkt,
en als ze me haten, wat kan mij dat schelen?
Alleen mijn schat moet altijd van mij houden,
moet me eeuwig kussen, omarmen en liefkozen.*

*Er is geen ster die kijkt in de donkere nacht;
er is geen bloem die met geurige pracht naar mij straalt.
Jouw ogen zijn voor mij bloemen, sterrenlicht
die mij zo prettig verlichten, die alleen voor mij bloeien.*

XI

*Rode avondwolken trekken langs het firmament,
vol verlangen naar jou, mijn lief, brandt mijn hart.
De hemel straalt met een prachtige gloed
en ik droom dag en nacht
alleen van mijn zoete geliefde.*

Robert Schumann (1810 - 1856)

Vier doppelchörige Gesänge

1. An die Sterne

Sterne, in des Himmels Ferne!
die mit Strahlen bess'rer Welt
ihr die Erdendämm' rung hellt;
schau'n nicht Geisteraugen von euch erdenwärts,
daß sie Frieden hauchen ins umwölkte Herz!

Sterne, in des Himmels Ferne!
träumt sich auch in jenem Raum
eines Lebens flücht'ger Traum? —
hebt Entzücken, Wonne, Trauer,
Wehmut, Schmerz,
jenseit unsrer Sonne auch ein fühlend Herz?

Sterne, in des Himmels Ferne!
winkt ihr nicht schon Himmelsruh
mir aus euren Fernen zu?
Wird nicht einst dem Müden
auf den gold'nen Au'n
ungetrübter Frieden in die Seele tau'n!

Sterne, Sterne, bis mein Geist den Fittig hebt
und zu eurem Frieden schwebt,
hang' an euch, mein Sehnen, hoffend, glaubevoll!
O ihr holden, schönen, könnt ihr täuschen wohl?

2. Ungewisses Licht

Bahnlos und pfadlos, Felsen hinan
stürmet der Mensch, ein Wandersmann:
stürzende Bäche, wogender Fluß,
brausender Wald, nichts hemmet den Fuß!

Dunkel im Kampfe über ihn hin,
jagend im Heere die Wolken ziehn;
rollender Donner, strömender Guß,
sternlose Nacht, nichts hemmet den Fuß!

Endlich, ha! endlich schimmert's von fern! —
...ist es ein Irrlicht, ist es ein Stern?
Ha! wie der Schimmer so freundlich blinkt,
wie er mich locket, wie er mich winkt!

Rascher durchheilet der Wanderer die Nacht,
hin nach dem Lichte zieht's ihm mit Macht!
Sprecht wie, sind's Flammen, ist's Morgenrot?
Ist es die Liebe, ist es der Tod?

3. Zuversicht

Nach oben mußst du blicken,
gedrücktes, wundes Herz,
dann wandelt in Entzücken
sich bald dein tiefster Schmerz.

Froh darfst du Hoffnung fassen,
wie hoch die Flut auch treibt;
wie wärst du denn verlassen,
wenn dir die Liebe bleibt!

1. Aan de sterren

*Sterren , aan de verre hemel!
Jullie, die met stralen van een betere wereld
De schemering van de aarde verlichten,
Kijken jullie niet met geestenogen naar de aarde,
Zodat zij rust brengen in het bezwaarde hart!*

*Sterren, aan de verre hemel!
Droom je in die ruimte ook
De vluchtige droom van een leven?
Wordt door verrukking, gelukzaligheid, Droefenis,
weemoed, pijn,
aan gene zijde van onze zon ook een gevoelig hart gegrepen?*

*Sterren, aan de verre hemel!
Wenken jullie mij niet reeds hemelse rust toe,
vanuit jullie verten?
Zal niet eens een onbezorgde vrede
De ziel van de vermoeide mens vervullen
Op de gouden velden!*

*Sterren, sterren, totdat mijn geest zijn vleugels uitslaat
En naar jullie vrede zweeft,
Hecht aan jullie, mijn verlangen - hopen, vertrouwend!
O jullie lieven, schonen, kunnen jullie misschien misleiden?*

2. Onzeker licht

*Zonder baan en pad, de bergen op
Stormt de mens, een dwalende man:
Watervallen, een golvende vloed,
Brullend woud, niets belemmert zijn voet!*

*Boven hem, strijdend in duistere nacht,
Trekken de wolken in wilde jacht;
Rollende donder, stromende regen,
Sterrenloze nacht, niets belemmert zijn voet!*

*Eind'lijk, ha! Eindelijk glanst iets van ver!
...Is het een dwaallicht, is het een ster?
Ha! Zo vriendelijk als die glans blinkt,
Zoals hij me aanlokt, zoals hij me wenkt!*

*Sneller haast de mens zich door de nacht,
Naar het licht getrokken uit alle macht!
Spreek toch, zijn 't vlammen, is 't morgenrood?
Is het de liefde, is het de dood?*

3. Vertrouwen

*Naar boven moet je kijken,
Bedrukt, verwond hart,
Dan verandert in verrukking
Al gauw je diepste smart.*

*Vrolijk moet je nieuwe hoop vatten,
Hoe hoog de vloed ook rijst;
Hoe kun je zijn verlaten
Als de liefde bij je blijft!*

4. Talismane

Gottes ist der Orient!
Gottes ist der Okzident!
Nord- und südliches Gelände
ruht im Frieden seiner Hände.

Er, der einzige Gerechte,
will für jedermann das Rechte.
Sei von seinen hundert Namen
dieser hoch gelobet! Amen.

Mich verwirren will das Irren;
doch du weißt mich zu entwirren.
Wenn ich handle, wenn ich dichte,
gib du meinem Weg die Richte.

Gottes ist der Orient!
Gottes ist der Okzident!
Amen.

4. Talismannen

Het Oosten is van God!
Het Westen is van God!
Noordelijke en zuidelijke landen
Rusten in de vrede van zijn handen.

Hij, de enige Rechtvaardige
Wil voor iedereen het juiste.
Zij van al zijn honderd namen
Deze hooggeprezen! Amen.

Vol verwarring moet ik dwalen;
Maar jij weet mij terug te halen.
Als ik handel, als ik dicht,
Geef mij het juiste pad.

Het Oosten is van God!
Het Westen is van God!
Amen.

Arnold Schönberg (1874 - 1951)

Friede auf Erden

Da die Hirten ihre Herden
ließen und des Engels Worte
trugen durch die niedre Pforte
zu der Mutter und dem Kind,
fuhr das himmlische Gesind
fort im Sternenraum zu singen,
fuhr der Himmel fort zu klingen:
“Friede, Friede! auf der Erde!”

Seit die Engel so geraten,
o wie viele blut'ge Taten
hat der Streit auf wildem Pferde,
der geharnischte vollbracht!
In wie mancher heil'gen Nacht
sang der Chor der Geister zingend,
dringlich, flehend, leis verklagend:
“Friede, Friede... auf der Erde!”

Doch es ist ein ew'ger Glaube,
daß der Schwache nicht zum Raube
jeder frechen Mordgebärde
werde fallen allezeit:
etwas wie Gerechtigkeit
webt und wirkt in Mord und Grauen
und ein Reich will sich erbauen,
das den Frieden sucht der Erde.

Mählich wird es sich gestalten,
seines heil'gen Amtes walten,
Waffen schmieden ohne Fährde,
Flammenschwerter für das Recht,
und ein königlich Geschlecht
wird erblühen mit starken Söhnen,
dessen helle Tuben dröhnen:
Friede, Friede auf der Erde!

Toen de herders hun kudde
Weidden en de woorden van de engel
Door de nederige poort
Naar de moeder met het kind brachten,
Ging het hemelse gevolg door
Met zingen in de sterrenhemel,
Ging de hemel door met klinken:
“Vrede, vrede! op aarde!”

Sinds de engelen zo voorzegd hebben,
O hoeveel bloedige daden
Heeft de strijd op het wilde paard,
De geharnaste begaan!
In hoeveel heilige nachten
Zong het geestenkoor bevreesd,
Dringend smekend, zachtjes klagend:
“Vrede, vrede... op aarde!”

Maar het is een eeuwig geloof,
Dat de zwakke niet altijd
ten prooi zal vallen aan ieder wreed
Moordgebaar:
Iets als gerechtigheid
Weeft en werkt in moord en huivering
En een rijk zal gesticht worden
Dat vrede op aarde zoekt.

Geleidelijk zal het gestalte krijgen,
Zijn heilige plicht uitoefenen,
Wapens smeden zonder gevaar,
Vlammenzwaarden voor het recht,
En een koninklijk geslacht
Zal opbloeien met sterke zonen,
Waarvan de heldere trompetten schallen:
Vrede, vrede op aarde!